

Lapin kaivannaisalan yhteistyö -hanke (EAKR)

LLHall 27.03.2023 § 46
181/00.01.05.33/2023

Valmistelija Lilja Virpi Lapin liitto

Lapin kaivannaisalan yhteistyö -hanke 1.4.2023 - 31.3.2026 (36kk)

Lapin liitossa on valmisteltu 2023 toimintasuunnitelman mukaisesti EAKR-hankehakemusta (Toimintalinja 1.1 Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen) Lapin kaivannaisalan yhteistyön käynnistämiseen ja kansainvälistymisen mahdollistamiseen keskittyvälle hankkeelle.

Euroopan Vihreän ohjelman tavoite on siirtyä pois fossiilisten luonnonvarojen käytöstä. Tämä onnistuu vain lisäämällä muiden luonnonvarojen käyttöä. Ohjelman tavoitteet ja viimeaikaiset maailmanpolitiikan käänneet ovat tuoneet selkeästi esiin sen, että on ensiarvoisen tärkeää kasvattaa Euroopan unionin raaka-aineomavaraisuutta. Vihreää ja digitaalista tulevaisuutta varten EU tavoittelee kriittisten raaka-aineiden turvattujen ja kestävien toimitusketjujen varmistamista (EU critical raw minerals act). Tällä hetkellä Eurooppa on täysin riippuvainen EU:n ulkopuolisista maista tulevasta kriittisten raaka-aineiden tuonnista. EU:n tavoite onkin lieventää riskejä, jotka kohdistuvat tällaisiin riippuvuuksiin liittyvistä toimintaketjuista. Tähän pyritään monipuolistamalla kriittisten raaka-aineiden toimitusketjuja ja jalostusta, lisäämällä tuotantoa kestäväällä tavalla ja parantamalla alan kiertotalouden edellytyksiä

Itä- ja Pohjois-Suomen kallioperässä sijaitsee EU:n kannalta merkittävät raaka-ainevarannot, joiden vastuullinen ja kestävä hyödyntäminen voi osaltaan vastata EU:n huoltovarmuuden ja vihreän siirtymän tarpeisiin. Vastaaminen näihin yhteisiin eurooppalaisiin haasteisiin luo alueen toimijoille hyvät edellytykset uuden taloudellisen ja tutkimuksellisen toiminnan kehittämiseen, ja ennen kaikkea luo pohjaa olemassa olevien yritysten kasvulle sekä uusien yritysten ja työpaikkojen syntymiselle. Onnistuminen edellyttää toimijoilta yhteistä näkemystä tehtävistä toimenpiteistä kaivannaistoimialalla.

Lapissa kaivosteollisuudessa odotukset ovat myönteisiä. Kaikilla kaivoksilla on ollut käynnissä mittavia investointeja ja valmistelussa on useita kaivoshankkeita, jotka luovat kasvun mahdollisuuksia toimialalle. Lapissa ja muualla Itä- ja Pohjois-Suomen alueella on vahvaa yritystoimintaa, koulutusta ja TKI-osaamista vastuullisen kaivannaistoiminnan monipuolisesta kehittämisestä. Haasteet alalla ovat yhteisiä koko Itä- ja Pohjois-Suomessa, joten samalla kun kehitetään omaa Lapin valmiuksia, tarvitaan myös laajempaa yhteistyön kehittämistä.

Jotta Lappi pystyy omalta osaltaan vastaamaan alan eurooppalaisiin kasvuhaasteisiin ja kilpailukyky alan toimijoilla säilyy, tulee alueen eri toimijoiden tehdä tiivistä yhteistyötä omien valmiuksien kehittämisessä ja kansainvälistymisessä. Lapin kaivostoiminnalta puuttuu vahva yhteistyörakenne kehittää toimintaa alueella erityisesti kestävyuden näkökulmasta (selvitystulos, Korkia 2023). Lapissa ei ole tällä hetkellä tarpeeksi tehokasta ja monipuolista alueellista yhteistyötä, jonka keskiössä on elinkeinoelämälähtöinen TKI-toiminta, niin kriittisten mineraalien louhinnan, jalostuksen ja kierrätyksen edellytysten varmistamiseksi.

Lapin kaivannaisalan yhteistyö -hanke pyrkii ratkaisemaan edellä kuvattuja haasteita, vastaamaan uusiin EU:n tuomiin omavaraisuus vaatimuksiin, sekä käynnistämään Lapin kaivannaistoiminnan alalle yhteistyötä fasilitoivan toimintamallin, jonka avulla elinkeinolähtöinen kehittäminen toteutuu paremmin ja eurooppalaisten verkostojen hyötyjä kotiutetaan Lappiin.

Hankkeen tarpeista ja sisällöistä on keskusteltu keskeisten sidosryhmien kanssa. Helmikuussa hanketta alustavassa keskustelutilaisuudessa oli kattava joukko toimijoita, ml. edustajia kunnista, joiden alueilla on tunnistettuja ja tärkeitä mineraaliesiintymiä, kuntien kehittämissyhtiöitä, kaivos- ja malminetsintäyhtiöitä, kaivoksia palveleva pk-yrityskenttää, alueen TKI-toimijoita, Lapin kauppakamari, Lapin ELY-keskus.

Hankkeen kehittämistavoite on, että alueelle syntyy lappilainen Mining Hub –malli, jossa toteutetaan kaivannaisalueen vastuullista yhteistyötä. Hankkeen ja siinä käynnistettävän yhteistyömallin myötä alueen innovaatiotoimijoiden yhteys kaivannaisalan elinkeinoelämään vahvistuu, arvoketjujen rakentuminen kehittyy ja edellytykset kansainväliselle yhteistyölle ja kehitysrahoituksen kotiuttamiselle paranevat.

Hankkeen tavoitteena on tehostaa kaivannaisalaan liittyvien toimijoiden välistä yhteistyötä yritystoiminnan kilpailukyvyyn ja alueellisen erikoistumisen edistämiseksi. Hankkeella pyritään lisäämään, niin kansallisesti kuin kansainvälisesti Lapin kaivannaisalan näkyvyyttä ja tunnettavuutta. Hankkeella myös parannetaan rahoituksen synergistä hyödyntämistä.

Hankkeen tavoitteisiin päästään toteuttamalla työpaketit:

- 1) Yhteistyön fasilitointi: Alueellisen kaivannaisalan yhteistyön käynnistäminen ja alueellisen profiilin nostaminen. Tilannekuva kaivannaisalan toimijoiden yhteistyöpotentiaalista, vahvuuksien yhteensovittaminen ja elinkeinolähtöisen yhteistyömallin käynnistäminen.
- 2) Tiedon tuottaminen: Lapin rooli EU:n kriittisten raaka-aineiden vastuullisessa toimitusketjussa. Toimialan näkyvyyden lisääntyminen alueella, kansallisesti ja EU-tasolla.
- 3) KV yhteistyön lisääminen ja aluetoimijoiden linkittäminen eurooppalaisten kaivosalueiden kumppanuuteen.
- 4) Eurooppalaisten kaivosalueiden älykkään erikoistumisen kumppanuuden hallinnon ja johtamisen strateginen kehittäminen.

Työpakettien konkreettisina tuloksina on mm.:

- 1) Lappilainen malli alueellisesta kaivannaisalan yhteistyöstä on käynnistetty (Mining Hub).
- 2) Älykkään erikoistumisen mukainen kaivannaisalan osaamis- ja innovaatioekosysteemin toiminnan käynnistämisen edellytykset kartoitettu.
- 3) Lappilaiset kaivannaisalan toimijat (kunnat, yritykset, TKI, oppilaitokset) ovat vahvemmin kiinnittyneitä eurooppalaisten kaivosalueiden älykkään erikoistumisen kumppanuuteen.

Hanke toteutetaan ajalla 1.4.2023 - 31.3.2026

Hankkeen varsinaiset kohderyhmät ovat Lapin kunnat, seutukunnat, kuntien kehittämisorganisaatiot, alueella olevat tutkimuslaitokset, Lapin korkeakoulukonserni, toisen asteen oppilaitokset, Lapin ELY-keskus, Lapin kauppakamari, kaivannaisalan arvoverkoston yritykset.

Hankkeen kokonaisbudjetti on 636 918 €, josta Lapin liiton omarahoitusosuus on 63 692 €.

Hanketta esittelevät diat liitteenä.

Esittelijä vs. yhteysjohtaja Lilja Virpi Lapin liitto

Päätösesitys Hallitus hyväksyy Lapin kaivannaisalan yhteistyö -hankkeen ja siihen suunnitellun omarahoitusosuuden. Omarahoitusosuus jakautuu hankkeen toimintavuosille 2023-2026. Lisäksi hallitus nimeää hankkeen ohjausryhmään edustajansa.

Lapin kaivannaisalan yhteistyö -hankehakemus jätetään EAKR-hakuun 31.3.2023. Hankehakemuksen mukaisesti hanke käynnistyy 1.4.2023 alkaen.

Päätös Vs. maakuntajohtaja teki muutetun päätösesityksen: "Hallitus hyväksyy Lapin kaivannaisalan yhteistyö -hankkeen rahoitushakemuksen jätettäväksi rahoittajalle ja sitoutuu sen omarahoitusosuuteen. Omarahoitusosuus jakautuu hankkeen toimintavuosille 2023-2026. Lisäksi hallitus nimeää hankkeen ohjausryhmään edustajansa.

Lapin kaivannaisalan yhteistyö -hankehakemus jätetään EAKR-hakuun 31.3.2023. Hankehakemuksen mukaisesti hanke käynnistyy 1.4.2023 alkaen."

Hallitus hyväksyi muutetun päätösesityksen keskustelun jälkeen yksimielisesti.

Hallitus nimesi hankkeen ohjausryhmään edustajaksi Jarmo Kylmämaan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Sara Seppänen poistui kokouksesta klo 10.30.

Tiedoksi Asianosaisille